

Tekst: *Henrik Terney* – Foto: *Thomas Yde*

PORTEN TIL ÅRHUS

MARMOR I MANGE FARVER, ÅDRET TRÆVÆRK
OG TEMPERAMALING. DET ER ET IMPONERENDE
SKUE AT BEVÆGE SIG OP AD TRAPPEN I DEN
SMUKKE GAMLE EJENDOM, MEJLBORG I ÅRHUS.





De halvrunde karnapper var meget ramponerede og bar slagmærker efter utallige til- og fraflytninger i opgangen. I dag er de spartlet op og marmoreret på ny. I dag bliver en lille procentdel af en lejligheds pris sat af på en konto til eventuelle reparationer i opgangen ved fraflytning.

PORTEN TIL ÅRHUS

100 år sætter sine tydelige spor – især når årene får lov at forløbe, uden der bliver gjort noget for at mildne deres gang.

At der ikke var gjort meget gennem årene, var i hvert fald det indtryk, malermester Heidi Zilmer fik, da hun første gang trådte ind i opgangen i den imponerende ejendom, Mejlborg, der ligger med udsigt over vandet og havnen, hvor Kystvejen og Mejlgade mødes i Århus. Den iøjnefaldende bygning – det første herskabslejlighedsbyggeri i byen – med det karakteristiske tårn, blev opført 1896-1898 og ligger, hvor Mejlgade Port tidligere har stået.

– Faktisk tror jeg ikke rigtig, der nogensinde er sket noget. Væggene var utrolig beskidte, visse steder fuldstændig sorte, og der var visse steder store krakeleringer i pudslaget, fortæller Heidi Zilmer, der sammen med malermester Ann Berit Arnhem, Malerfirmaet Arnhem i Odense, har stået for arbejdet.

Ejendommen Mejlborg er ikke fredet – blot erklæret bevaringsværdig – og derfor har beboerne selv måtte betale den betydelige restaurering af opgangen. Principielt kunne beboerforeningen have valgt at spartle og efterfølgende opsætte filt, men foreningen med formanden Birgit Østergaard i spidsen gik helhjertet ind i opgaven og søgte diverse fonde om støtte til projektet. Ejendommens to øvrige opgange

er således istandsat, men kun denne har bevaret sit oprindelige udseende.

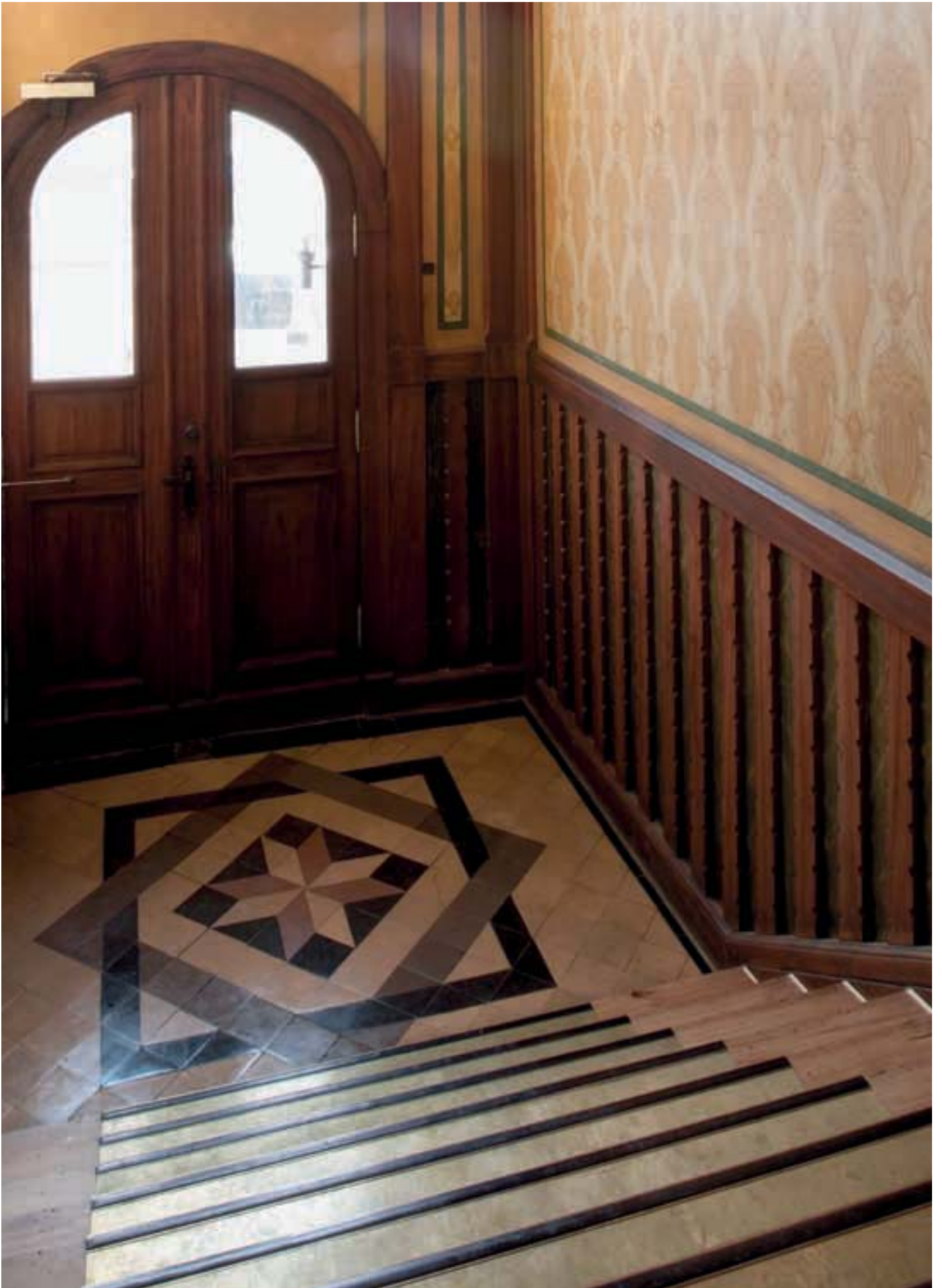
Som det første skridt blev opgangen vasket ned med ammoniakvand, som i det rette forhold fjerner skidt og snavs og lader malingen blive tilbage. Efter den nænsomme afvaskning åbenbarede opgavens virkelige omfang sig for malerne: Godt 1/5 del af opgangens vægge var så svært beskadiget, at det var nødvendigt at skrabe pudslaget af ned til murværket og herefter pudset op til bæredygtig bund igen.

– Der var spor efter vandskader og en del slagmærker, typisk mærker efter flytninger. Specielt de udadgående hjørner i de halvrunde vindueskarnapper var ramponeret. Endelig var der sætningsskader efter den tunge trafik på kystvejen, så der skulle puds en del op, inden vi gik i gang, forklarer Heidi Zilmer.

MARMORERINGENS MESTER

Med væggene i opgangen repareret kunne det store marmoreringsarbejde begynde. Der er imiteret i alt fem forskellige typer marmor, hvoraf tre findes naturligt. Det drejer sig om en gul marmor, sienna, en rød marmor, rose royal samt en sort, portdor. Endelig er der benyttet to typer marmor, der ikke findes naturligt, en grøn, granitagtig marmor og en gul, sandstensagtig marmor.







Heidi Zilmer har ud fra de eksisterende tegninger af Mejlborg konstateret, at marmoreringen i opgangen og ejendommens hall er tilføjet senere; formentlig i løbet af 1930'erne, uden at hun dog kan komme det noget nærmere. Men hun er ikke i tvivl om, at den maler/malermester, der har udført arbejdet, har brugt Mejlborg som et udstillingsvindue. Arbejdet formentlig skriger: Se hvad jeg kan, siger hun.

– I mellemgangen er marmoreringen udført som kvadresten, og der er eksempler på spejlvendt marmorering. Gennem etagerne er årene i marmoren udført som lyn eller streger, ligesom den nogle steder er bygget op over firkanter i forskellig størrelse.

– Det er helt tydeligt, at der har været tale om en maler, der vidste, hvad han havde med at gøre. Han vidste helt præcist, hvordan ægte marmor så ud, og hvordan han skulle efterligne den, mener hun.

SOM EN UNDERSKRIFT

At reparere/eftergøre en anden malers marmorering er sin sag. Det er nemlig ikke tilstrækkeligt selv at vide, hvordan marmor ser ud og hvordan man marmorerer.

– Det er lidt som at skulle efterligne en underskrift. Det er ikke nok, at du kender bogstaverne og kan skrive, der skal mere til, fortæller Heidi Zilmer.

Til marmoreringen i Mejlborg er der brugt moderne, vandfortyndbare produkter, der udover et væsentlig bedre arbejdsmiljø har den store fordel i forhold til oliemaling, at de ikke gulner med tiden. Som det første blev der blandet fire basisfarver, hvor farvepigmentet er rørt op i aqua decor – et langsomt tørtrende bindemiddel. Men de fire basisfarver - gul, grøn, rød samt sort - har ikke gjort det alene. Til hver af basisfarverne har der været op til 15 forskellige nuancer på paletten, så malerne så nøjagtigt som muligt har kunnet genskabe marmorets changerende og lysende spil i overfladen.

– Det har jo ikke skulle stå som nyt, så derfor har vi også arbejdet med ridser samt gulnede flader. Vi har jo hele tiden skulle spille op mod den originale marmorering, så vores arbejde er bevidst patineret, forklarer Heidi Zilmer.

UÆGTE TRÆ OG ØJENBEDRAG

Selvom marmoreringen var den største enkeltopgave, krævede Mejlborg mere af malerne. Hele vejen op gennem de fire etager er trappetrinene ådret i mahogni og egetræ ligesom karnappernes vinduer alle er udskiftet og de nye vinduer ådret i mahogni.

På samme måde er de gamle dobbelt trædøre ind til herskabslejlighederne sat i stand; alle slebet ned, eventuelle huller nænsomt

PORTEN TIL ÅRHUS



Alle etageejendomme skal i dag være udstyret med postkasser. Her en elegant løsning på udfordringen. Ejendommen optrådte i TV2-programmet, Huset. Men denne opgangen er den eneste af tre, der er bevaret med sit oprindelige udseende.









Alle dørspejle, spejlet til højre for selve døren, er repareret; slebet og spartlet op til ren, glat overflade, og derefter spritbejdet. Alt trappens træværk er renset og bejdet på ny.

PORTEN TIL ÅRHUS

spartlet op og herefter ådret. Igen omhyggeligt udført, så dørene ikke tager sig nye ud, men har bevaret 100 års patinerings.

I hall'en er der oprindeligt arbejdet med ådring, indfarvning og bejdse. Træværket er ikke, hvad det umiddelbart giver sig ud for at være. Igen er opfattelsen, at maleren har villet give alt, hvad han havde i sig; at Mejlborg var et visitkort. For som Heidi Zilmer fortæller, ville en tømrer, der også deltog i renoveringen af opgangen, skifte en loftsplade, som han var overbevidst om var lavet af træfiner. Men det var ikke tilfældet.

– Da vi kom til at se nærmere på loftet, viste det sig, at det var ådret puds. Der blev vi ærligt talt imponeret, vi var alle blevet snydt, siger hun og fortsætter, at maleren et andet sted i hall'en har imiteret både et stykke retskåret og et stykke spejlskåret træ i fyldning, og atter andre steder sat egetræ sammen med mahogni også i samme fyldning.

TRANG TIL AT BLANDE

Men det er ikke kun maleren, der har haft trang til at sætte ting sammen; ret- og spejlskåret træ eller to forskellige træsorter. Mejlborg er opført i nationalromantisk stil med røde sten trykt hvilende på solide granitsten, mens hall'ens udsmykning – egeløv, valmuer, tidsler og mælkebøtter blandt vildsvin, hunde og hjorte – er en fordanskning af den tyske jugendstil, skønvirke. Og marmoreringen, malerens arbejde, er ren historicisme – hvor han har genskabt og benyttet en teknik helt tilbage fra antikken, hvor ægte marmor blev kopieret, når det ikke var muligt at skaffe den ægte vare.

– Det er tydeligt, at Mejlborg er opført i en blandingsperiode rent stilmæssigt. Det har vi ikke lavet om på. Vi har nænsomt restaureret det gamle udseende. Nu kan det stå mange år frem, siger Heidi Zilmer.